

Приказ књиге проф. др Владимира Н. Цветковића
СОЦИОЛОГИЈА ПОЛИТИКЕ
(Факултет безбедности, Београд, 2018)

За истински научни дух, а то значи немиран, радознао и критички - дух који је сигуран само у своју сумњу и чији је највећи пријатељ истина, али је истовремено свестан да човек као ограничено биће до ње никада не може потпуно доспети, те да су научни појмови заправо „дефиниције које дајемо тајнама света” (Ђ.Шушњић) - најтеже је (на)писати уџбеник. Уџбеник, по природи своје сврхе, нужно подразумева симплификације. У њему је све јасно, а у стварности је веома мало тога што је заиста јасно, мада се чини да је данас све више људи којима је све јасно и који мисле да све знају. Предајући своје ново дело „Социологија политике” суду научне и стручне јавности, проф. др Владимир Цветковић суочио се, чини се веома успешно, са овим изазовом.

Овај уџбеник чији су рецензенти проф. др Слободан Антонић и проф. др Ненад Цекић, обима 283 стране, написан је у складу са Наставним планом и програмом истоименог предмета који се изучава на трећој години студија на Факултету безбедности. Материја је систематизирана у пет основних поглавља, и то: I Појам политике и политичког, II Филозофија и теорија политике, III Политичке идеје, појмови и односи, IV Политички идеали, визије и идеологије и V Политичке идеологије – стицање и управљање моћи. Књига такође садржи и предговор, прилоге и именски регистар.

Уместо релативно кратких, конвенционалних, ритуалних и формалних предговора на какве смо навикли у универзитетским уџбеницима, Предговор Социологији политике (са поднасловом Политика, безбедност, наука) заправо представља својеврсну пролегомену за науку безбедности. Посматрајући безбедност као битно политички феномен још од политичке филозофије Томаса Хобса и његовог концепта друштвеног уговора у оквиру кога се ради остварења безбедности и превазилажења „рата свих против свих” прећутно жртвује део слободе, све до инхерентно кризне модерности са крхким политичким, моралним, светим и световним поретком, Цветковић констатује да је она уни-

верзални историјски феномен који у модерној епохи добија централни друштвени и политички значај захваљујући држави. Савремена фокусираност на безбедност захтева и нове облике знања. Овај утемељени, аргументовани и екстензивни (17 страна) пледоаје надахнуто подржава идеју о потреби за новом врстом знања које се конституише око проблема безбедности, а наслања се на раније етаблиране друштвене науке и њихово прерађивање у ново рухо са перспективом да у неком тренутку постане идеологија. Генеза „идеологије безбедности” иде од изворног учења (политичка теорија)-друштвене визије-институционално посредовање кроз политичке организације и државне институције-државна власт-актуелни политички режим. Ако се целовито разумевање безбедности које полази од анализе узрока настанка безбедносних проблема преко фактора који утичу на њихову рецепцију сведе само на трећег члана ове тријаде – контролу безбедносних проблема (управљање ризицима) - не остаје ништа ни од целовитог и адекватног знања о безбедности ни од адекватне безбедносне политике која би водила остваривању жељеног стања безбедности. Нажалост, када се, макар само овлаш, погледају наставни планови и програми неких академских институција које изводе студијске програме из области безбедности (има их у Србији преко 50 на свим нивоима студија!!!), као и „компетенције” њихових наставника, стиче се утисак да преовлађују „стручњаци” који осим радног искуства у органима и службама безбедности, немају много релевантних академских референци које би биле гаранција да ће курикулуме које су углавном прекопирани са све словним грешкама, реализовати на одговарајући начин. Наставни планови и програми и препоручена литература које су сами „креирали” не заслужују ни коментар.

Предмет првог дела уџбеника је појам политике/политичког у оквиру кога се разматрају различите димензије политике (таленат, занат, професија), а она се ситуира у друштвено-историјски контекст уз наглашавање значајних разлика између предмодерног друштва у коме су политика и политичко деловање део јединствене и целовите друштвено-метафизичке стварности која је имала дубоки унутрашњи смисао/вредности неодвојив од етике и модерног схватања политике у савременом фрагментисаном и „рашчараном” свету „алтернативних чињеница” у коме је победу однела демагогија а морално остало изван политичког. Антички свет у коме су идиоти били изван политике данас је доживео својеврсну инверзију. Идиоти као да су ушли у политику, а паметни пристојни и морални људи су се из ње повукли

Други део књиге односи се на политичку филозофију преименовану у Модерни у филозофију политике у значењу теорија политике која покушава да на научни и вредносно неутралан начин анализира политичке појмове. Различити приступи политици и диференцијација теорија политике заснивају се на идентификацији доминантних вредности: слобода, част, једнакост, правичност итд. Након објашњења односа државе и друштва излажу се политички мотиви (слобода и интерес и морална оправданост интереса), категорије легитимитета и легалитета, и државна уређења (облици) и начини владавине,

У трећем делу књиге разматрају се политичке идеје, појмови и односи, у првом реду правда као основни идеал и мотив политичких заједница (предмо-

дерних и модерних), као и значај односа субординације политичком вођству / елитама, те појмови суверености, политичког ауторитета, конфликта и консензуса.

Четврти део обрађује политичке идеале визије и идеологије - правичност, вредности и врлине и визије теорије и погледе на свет које покрећу појединце у политичком деловању и пружају оправдање за реализацију партикуларних интереса.

Последњи део књиге посвећен је политичким идеологијама, стицању и управљању моћи. Детаљније се излажу идеологије које су заслужна за обликовање савременог политичког дискурса и то основни облици (либерализам, комунизам/социјализам), посредујући (социјалдемократија и конзервативизам), као и екстремни облици политичких идеологија (фашизам и нацизам) и хибридне форме (национализам, поопулизам и фундаментализам). У другом поглављу овог дела објашњава се област политичког простора и организације које делују у његовом оквиру. Детаљније се елаборирају државне институције, јавност/јавно мњење и медији и политичке партије, покрети и (не)формалне групе.

На крају текста уџбеника дата су два прилога која представљају користан подсетник и путоказ. Први је преглед великих ратова и политичких процеса/преврата који су стварали модерну историју (од „Низоземске револуције” до савремених сукоба у Сирији и Ираку. У другом се даје преглед књига које су одредиле модерно разумевање политике/политичког од Морове Утопије до Фукујаме, Хантингтона и Хобсбаума.

Структура, односно теоријска конструкција „Социологије политике” постављена је у логичком и методолошком погледу ваљано, јасно и прецизно. У целини гледано делови, главе, одељци и пододељци су у адекватним односима међусобно и према целини. У писању ове књиге аутор је консултовао изузетно богату и релевантну библиографију, а књигу је писао јасним и концизним, на моменте архаичним, језиком и стилем. Бројне фусноте које упућују на изворе у којима се детаљније обрађују поједина конкретна питања или се додатно објашњава материја која је предмет излагања корисне су за продубљивање знања о појединим темама

Комплексна природа предмета Социологије политике захтевала је од аутора, поред веома обимног и студиозног рада и изузетно широку филозофску, политичку и правну културу и образовање као и добро познавање историје и опште образовање класичног типа. Једном речју тражило се енциклопедијско образовање, што је данас у време све веће специјализације када људи „знају све више и више о све мање и мање” (тј. о све ужим областима стварности), доста ретко.

Студенти, руковођени прагматизмом у условима утилитарног духа времена, све чешће показују тенденцију да буду људи једне књиге. У случају оваквих уџбеника који су у себи сабрали и дестилисали понајбоље из мноштва књига и уџбеника, то можда и није велико зло. Можда ће студенти којима недостаје неопходно потребно предзнање морати да уложе додатни труд прили-

ком читања ове књиге и припреме испита Социологија политике. Она међутим и није писана да буде „узглавље за лењост мишљења”. Коначно нема широког пута који води у науку (Маркс), а студирање није (или бар не би требало да буде) посао за „комотне” људе. У сваком случају њихов труд ће се вишеструко исплатити, јер ће, спремајући испит из овог уџбеника, поред стицања знања о политици и политичким феноменима, значајно проширити своје укупно образовање и политичку (као и општу) културу.

На основу свега изнетог сматрам да књига „Социологија политике” проф. др Владимира Цветковића представља вредан допринос нашој политичкој мисли и да ће проширити не само фонд теоријског знања студената из ове области, већ и њихову општу и политичку културу и пробудити њихов грађански активизам и друштвену одговорност за добробит политичке заједнице чији су чланови. У том смислу аутор је успео у реализацији задатка који је себи поставио у првој реченици Предговора да „читаоца уведе у свет политике – најпре као посматрача, а онда, зашто не – и као учесника”. Управо због специфичног приступа предмету, верујем да је неће користити само студенти Факултета безбедности, већ и они са Правног, Филозофског и, наравно, Факултета политичких наука. Најзад, на основу властитог искуства из сусрета са овом књигом, сигуран сам да ће и посленици који се у академској заједници баве феноменима који су предмет ове књиге налазити задовољство у подсећању и пронаћи неки нови уго и/или аспект који им је промакао у студентским данима или истраживачким трагањима. Сасвим у складу са позивом Шарла Жана Франсоа Еноа, француског писца и историчара с почетка 18. века „Они који не знају нека уче, а они који знају нека налазе задовољство у подсећању (*indocti discant et ament meminisse periti*).